



Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

24.9.2025

VN/13/2025

ESITTELYMUISTIO; ASiantuntijakuuleminen 26.9.2025

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi (HE 108/2025 vp)

Esityksessä ehdotetaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023; jäljempänä järjestämislaki) ja työttömyysturvalain (1290/2002) muuttamista. Lisäksi tehtäisiin muutoksia työllistymisen monialaisesta edistämisestä annettuun lakiin, kotoutumisen edistämisestä annettuun lakiin, kuntouttavasta työtoiminnasta annettuun lakiin, Saamen kielilakiin, tulotietojärjestelmästä annettuun lakiin ja kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun lakiin.

Tausta ja tavoitteet

Esityksellä toteutettaisiin pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmaa.

Työnhakijan palveluprosessiin ja palveluihin liittyvien muutosten tavoitteena on parantaa työvoimapalveluiden toimivuutta ja keventää työnhakijan palveluprosessia siten, että tukea työnhakuun voidaan kohdentaa nykyistä tarkoituksenmukaisemmin ja asiakaslähtöisemmin. Tavoitteena on lisäksi lisätä harkintavaltaa palveluprosessissa sekä tukea työnhakijan työllistymistä ja digitalisaation hyödyntämistä yksilöllisissä palveluissa.

Työnhakuprofiileihin liittyvien muutosten tavoitteena on parantaa työmahdollisuuksien ja työntekijöiden kohtaantoa ja sitä kautta edistää työllisyyttä.

Työttömyysturvaseuraamuksiin liittyvien muutosten tavoitteena on selkeyttää ja yksinkertaistaa seuraamuksia ja tehostaa työttömyysetuuden menettämisen ohjaavalla vaikutuksella työnhakijoiden työnhakua, osallistumista heille järjestettävään palveluprosessiin sekä osallistumista työnhakua ja työllistymisen edistämistä tukeviin muihin palveluihin.

Keskeiset ehdotukset

Työnhakijan palveluprosessi

Alkuhaastattelun järjestämisen määräaika pidennettäisiin nykyisestä viidestä arkipäivästä kymmeneen arkipäivään. Tarkoitus olisi järjestää

alkuhaastattelu mahdollisimman pian ilman aiheetonta viivytystä, kuitenkin viimeistään kymmenentenä arkipäivänä työnhakijaksi rekisteröimisestä lukien. Alkuhaastattelu järjestettäisiin nykyistä vastaavasti lähtökohtaisesti työvoimaviranomaisen toimipisteessä tai muussa asiointipisteessä. Tästä voitaisiin poiketa painavasta syystä.

Työnhakukeskustelut järjestettäisiin nykyistä vastaavasti kolmen kuukauden välein. Keskustelujen sisältöön tehtäisiin muutos, jossa korostettaisiin edellytystä palvelutarpeen arvioinnin ajantasaisuudesta. Työnhakukeskustelujen järjestämisellä varmistettaisiin, että työttömyyden jatkuessa jokaisen tilannetta tarkasteltaisiin säännöllisesti ja palvelutarve arvioitaisiin tarvittaessa uudelleen. Palvelutarpeen arviointia varten mahdollistettaisiin arvioinnissa olennaisten tulotietojen hyödyntäminen ja palvelutarpeen arviointiin kehitettäisiin työvoimapalvelujen valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmään toimeenpanon tueksi työkalu.

Täydentävien työnhakukeskustelujen järjestäminen perustuisi työnhakijan palvelutarpeeseen nykyisen kaavamaisen mallin sijaan. Työvoimaviranomaisen olisi järjestettävä työnhakijalle täydentäviä työnhakukeskusteluja siten, että työnhakija saa tarvitsemansa tuen työnhakuun ja työllistymisen edellytysten paranemiseen. Alkuhaastattelun ja ensimmäisen työnhakukeskustelun välisenä aikana täydentäviä työnhakukeskusteluja järjestettäisiin lähtökohtaisesti viisi. Työvoimaviranomaisen arvion mukaan niitä voitaisiin kuitenkin järjestää muu määrä, jos se olisi työnhakijan palvelutarpeen vuoksi tarkoituksenmukaisempaa.

Työhaun voimassaolo päättyisi, jos työnhakija jättäisi asioimatta työvoimaviranomaisen kanssa sen antamassa määräajassa ja edellyttämällä tavalla. Menettelyltä ei edellytettäisi enää sen toistuvuutta. Työhaun voisi käynnistää uudelleen nykyistä vastaavasti.

Työnhakuvelvollisuus

Työnhakuvelvollisuuden osalta luovuttaisiin tietyistä poikkeuksista korvaamalla ne pääsäännön mukaisella työnhakuvelvollisuudella. Tämä koskisi esimerkiksi osa-aikaisia työntekijöitä ja henkilöitä, joilla on tiedossa myönteinen muutos työhaun tilanteeseen. Nykyisin osa-aikatyötä tekevien tulee hakea yhtä työmahdollisuutta kolmen kuukauden aikana. Muutoksen jälkeen osa-aikatyötä tekevien tulisi hakea neljää työmahdollisuutta kuukauden aikana.

Työvoimaviranomaisen harkintaan perustuva mahdollisuus alentaa työnhakuvelvollisuutta tai jättää se kokonaan asettamatta säilytettäisiin. Muutoksen jälkeen työkyky voitaisiin huomioida paremmin myös työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisessä.

Työvoimaviranomaisen työnhakijan haettavaksi osoittamien työpaikkojen velvoittavuutta lisättäisiin. Nykyisin haettavaksi osoitetun työpaikan hakeminen on työttömyysturvalain nojalla velvoittavaa vasta kuukauden kuukauden kuluttua työnhakijan alkuhaastattelusta. Muutoksen jälkeen osoitetun työpaikan hakeminen olisi velvoittavaa heti työttömyyden alkamisesta.

Työnhakijan työnhakuprofiili

Valtakunnallisella palvelualustalla (Työmarkkinatori) kuka tahansa palvelualustalle kirjautunut henkilö voi laatia ja julkaista itsestään työnhakuprofiilin. Sen avulla profiilin laatija voi löytää osaamistaan vastaavia työpaikkoja. Palvelualustalle kirjautuneet työnantajat puolestaan voivat hakea ja tarkastella julkaistuja työnhakuprofiileja. He voivat myös ottaa kiinnostavaan työnhakijaan yhteyttä palvelualustan kautta.

Jatkossa työnhakijoilla olisi velvollisuus laatia ja julkaista työnhakuprofiili palvelualustalla sekä pitää profiili julkaistuna työhaun voimassaolon ajan. Jos työnhakija ei laatisi tai julkaisi profiilia määräajassa, työvoimaviranomainen huolehtisi laatimisesta ja julkaisemisesta.

Laatimis- ja julkaisuvelvollisuuteen säädettäisiin poikkeuksia. Profiilia ei tarvitsisi laatia eikä julkaista esimerkiksi silloin, jos työnhakija ei voisi itsenäisesti hyödyntää palvelualustaa työhaun tai työllistymisen edistämiseksi taikka työnhakuprofiilin julkaiseminen olisi muusta työnhakijaan liittyvästä syystä ilmeisen perusteetonta. Näin voitaisiin huomioida työnhakijoiden yksilölliset tilanteet ja tosiasialliset mahdollisuudet hyödyntää työnhakuprofiilia työllistymiseen.

Profiiliin tulisi sisältää työhaun ja työllistymisen kannalta olennaisia tietoja työnhakijan koulutuksesta, työkokemuksesta, muusta osaamisesta ja työtoiveista. Lisäksi se voisi työnhakijan harkinnan mukaan sisältää vapaamuotoisen esittelyn ja linkkejä palvelualustan ulkopuolisiin palveluihin.

Palvelualustalle kirjautuneiden tahojen oikeutta hakea ja tarkastella julkaistuja työnhakuprofiileja laajennettaisiin niin, että oikeus olisi myös yksityisillä työnvälitysyrityksillä. Työnantajat ja yksityiset työnvälitysyritykset saisivat käsitellä työnhakuprofiilien tietoja vain rekrytointi- tai työnvälitystarkoituksiin. Niin sanotulla suurella yleisöllä ei olisi mahdollisuutta nähdä työnhakuprofiileja.

Jälkikäteen lähetettävät muistutukset ja uusi tekstiviestimuistutus

Järjestämislaista kumottaisiin työvoimaviranomaisen velvollisuus muistuttaa työnhakijaa kirjallisesti työnhakijan menettelyn vaikutuksesta työllistymiseen ja oikeuteen saada työttömyysetuutta.

Jälkikäteen työnhakijan mahdollisen laiminlyönnin tapahduttua lähetettävä muistutus korvattaisiin säätämällä järjestämislaissa työvoimaviranomaisen velvollisuudesta informoida työnhakijaa häneltä edellytettyjen toimien velvoittavuudesta myös työhaun kuluessa. Tällä pyritään ehkäisemään työnhakijan tahattomia laiminlyöntejä.

Muutoskokonaisuuden toimeenpanoon liittyen otetaan käyttöön työnhakijalle lähetettävä tekstiviestimuistutus. Muistutus lähetetään ennen työvoimaviranomaisen kanssa järjestettäviä tapaamisia sekä työnhakijalta edellytettyjen toimien määräajan päättymisen lähestyessä. Tällä tuetaan palveluprosessin tehokasta toteutumista ja ehkäistään työnhakijan tahattomia unohduksia ja erehdyksiä, jotka muutoin voisivat johtaa työttömyysturvaseuraamuksen asettamiseen.

Työttömyysturvaan liittyvät muutokset

Velvollisuus hakea opiskelupaikkoja työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä

Yleisenä tavoitteena on ohjata nuoria nimenomaan tutkinnon suorittamiseen. Tutkintoon johtavaan koulutukseen hakeminen voi kuitenkin eri syistä estyä. Syrjäytymisen ehkäisemiseksi olisi tarpeen, että näitä nuoria ohjattaisiin opiskelemaan juuri heille soveltuvia opintoja.

Työttömyysturvalakia muutettaisiin siten, että työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa olisi nykyistä laajemmin mahdollista sopia muuhun kuin tutkintotavoitteiseen koulutukseen hakemisesta.

Työttömyysturvaseuraamukset

Nykyisin työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvästä työvoimapolitiisesti moitittavana pidettävästä menettelystä asetetaan korvauksettomia määräaikoja (eli niin sanottuja karensseja) ja työssäolovelvoite porrastettuna. Ensimmäinen moitittava menettely vuoden tarkastelujakson kuluessa ei aiheuta seuraamusta. Jos moitittavia menettelyjä on kaksi, työnhakija menettää oikeutensa työttömyysetuuteen seitsemältä kalenteripäivältä. Kolmannesta moitittavasta menettelystä työttömyysetuuden menettää 14 kalenteripäivältä. Jos työnhakija menettelee vielä neljännen kerran moitittavasti, hänelle asetetaan 12 kalenteriviikon työssäolovelvoite.

Työssäolovelvoite tarkoittaa työttömyysturvaoikeuden menettämistä toistaiseksi. Etuusoikeus palautuu, kun työnhakija on ollut esimerkiksi työssä tai osallistunut tiettyihin työvoimapalveluihin riittävän kauan. Työttömyysturvalaissa lueteltujen työllistymistä edistävien palveluiden ajalta työttömyysetuutta voidaan maksaa korvauksettomien määräaikojen ja työssäolovelvoitteen estämättä. Tähän ei ole esitetty muutosta.

Porrastettua seuraamuskokonaisuutta muutettaisiin siten, että työnhakija menettäisi oikeutensa työttömyysetuuteen ensimmäisestä työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvästä laiminlyönnistä. Korvaukseton määräaika olisi näissä tilanteissa kestoaltaan seitsemän kalenteripäivää.

Seuraamuskokonaisuus olisi neljän sijasta kaksiportainen. Jos työnhakija jatkaisi menettelyään, toisesta työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvästä laiminlyönnistä asetettaisiin kuuden kalenteriviikon työssäolovelvoite. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että jatkaessaan työvoimapolitiisesti moitittavaa menettelyään työnhakija menettäisi oikeutensa työttömyysetuuteen nykyistä nopeammin. Samalla etuusoikeutensa menettäneellä työnhakijalla olisi kuitenkin mahdollisuus palauttaa etuusoikeus nykyistä helpommin, koska työssäolovelvoitteen kesto lyhennettäisiin puoleen nykyisestä.

Keskeiset vaikutukset

Työllisyysvaikutukset

Ehdotetut muutokset vahvistaisivat työllisyyttä arviolta noin 100–700 työllisellä. Esityksen palveluprosessiin tehtävät muutokset olisivat työllisyysvaikutuksiltaan negatiivisia. Työtarjouksiin, työnhakuprofiileihin sekä työttömyysturvan seuraamusjärjestelmään ehdotettavat muutokset olisivat työllisyysvaikutuksiltaan positiivia ja kompensoivat palveluprosessin negatiiviset vaikutukset.

Työllisyysvaikutus vähentäisi julkisen talouden vuotuisia menoja arviolta noin 2,5–16,8 miljoonalla eurolla.

Taloudelliset vaikutukset

Yhteensä ehdotetut muutokset vähentäisivät julkiselle taloudelle aiheutuvia kustannuksia arviolta noin 16 miljoonalla eurolla vuodessa. Tästä työnhakijan palveluprosessiin ja palveluihin ehdotetut muutokset vähentäisivät kustannuksia arviolta noin 1,08 miljoonaa euroa vuodessa. Työttömyysturvaseuraamuksiin liittyvät muutokset puolestaan vähentäisivät julkiselle taloudelle aiheutuvia sosiaaliturvamenoja noin 14,9 miljoonaa euroa vuodessa.

Ehdotetut muutokset vähentäisivät työvoimaviranomaisten lakisääteisiä tehtäviä 572 henkilötyövuoden verran, mikä vastaa 34,3 miljoonaa euroa. Esityksellä paikattaisiin selvityksissä havaittu työvoimapalvelujen henkilöasiakaspalvelun resurssivaje, jotta kunnilla olisi tosiasiallinen edellytys suoriutua niille säädetyistä tehtävistä ja rahoitusperiaate toteutuisi. Tästä syystä työvoimaviranomaisten valtionosuusrahoitusta vähennettäisiin palveluprosessiin ehdotettujen muutosten takia edellä mainittu 1,08 miljoonaa euroa.

Ehdotetut muutokset edellyttäisivät muutoksia työvoimapalvelujen valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin. Tästä aiheutuisi arviolta noin 3,9 miljoonan euron kertaluonteinen kustannus. Tästä 2 miljoonaa euroa muodostuisi palveluprosessimuutosten toimeenpanossa hyödynnettävästä palvelutarvearviotyökalusta. Ehdotettujen lakimuutosten toimeenpano on mahdollista ilman työkalua, mutta sen arvioidaan tukevan palvelutarpeeseen perustuvaa palveluprosessin toimeenpanoa merkittävällä tavalla. Edellä mainittuihin tietojärjestelmäkustannuksiin ehdotetaan budjetoitavaksi vuoden 2026 talousarviossa 1,77 miljoonaa euroa. Kustannuksista loput on katettu määrärahasiirrolla.

Keskeiset yhteydet yleistukea ja toimeentulotukea koskeviin muutoksiin

Esityksellä on liittymiä sosiaali- ja terveysministeriön esittelystä eduskunnalle annettuihin yleistukea ja toimeentulotukea koskeviin hallituksen esityksiin (HE 112/2025 vp ja HE 116/2025 vp). Esityskokonaisuutta ja esitysten yhteisvaikutuksia on kuvattu ja arvioitu laajemmin sosiaali- ja terveysministeriössä ja työ- ja elinkeinoministeriössä laaditussa muistiossa.

Toimeentulotukea koskevan hallituksen esityksen mukaan toimeentulotuen hakijat velvoitettaisiin lähtökohtaisesti ilmoittautumaan

työnhakijoiksi. Työnhakijoiksi siirtyisi vuosittain arviolta noin 44 000 uutta työnhakijaa. Keskimäärin työnhakijoita olisi kerrallaan arviolta 10 000-16 000 nykyistä enemmän.

Yleistukea koskevan hallituksen esityksen mukaan sellaiselle yleistuen saajalle, jonka työttömyys on pitkittynyt, järjestettäisiin tehostettu aktivointivointijakso. Jakso olisi pidempi alle 25-vuotiailla hakijoilla. Aktivointijakson aikana työnhakijan palveluprosessiin kuuluvat keskustelut järjestettäisiin pääsääntöisesti paikan päällä työvoimaviranomaisen toimipisteessä. Aktivointijakson tarkoituksena olisi selvittää työllistymisen esteitä, ohjata työnhakija palveluihin ja tukea tehostetusti työllistymistä. Aktivointijakso ei lisäisi työvoimaviranomaisen järjestämien keskusteluiden määrää, koska jakson aikana keskustelut järjestettäisiin työnhakijan normaalin palveluprosessin mukaisesti.

Työttömyysturvaseuraamusten muutokset tulisivat sovellettaviksi myös yleistuessa. Lisäksi muutokset vaikuttaisivat työnhakijalle maksettavan toimeentulotuen määrään (Kansaneläkelaitos harkitsisi, tuleeko toimeentulotuen määrää alentaa asetetun työttömyysturvaseuraamuksen takia).

Työttömyysturvaseuraamusten asettamisen on tarkoitus johtaa nykyistä johdonmukaisemmin toimeentulotuen määrän alentamiseen. Vaikka asetettavien työttömyysturvaseuraamusten määrän arvioidaan pysyvän nykyisellään, työssäolovelvoitteiden (eli etuusoikeus lakkaa toistaiseksi) määrä kasvaisi arviolta noin 8 000:sta noin 15 000:een. Sellaisia uusia työnhakijoita, joille muutosten yhteisvaikutuksena asetettaisiin työssäolovelvoite ja jotka olisivat toimeentulotukeen liittyvän perusosan alentamisen harkinnan piirissä, arvioidaan olevan vuosittain noin 4 200.

Laati:

johtava asiantuntija Anna Aaltonen
hallitusneuvos Timo Meling
erityisasiantuntija Toni Ruokonen